

نگاهی به مشخصات دفاتر حساب مشترکین

در سال ۱۳۱۳

پیش از این مطالبی درباره تاریخچه صنعت برق و چگونگی ورود آن به کشور و مراحل رشد و توسعه آن، در سایر نشریات منتشر گردیده است، اما از دریچه موضوعات مربوط به مشترکین و محاسبه قیمت برق مصرفی کمتری به آن پرداخته شده است. مطلب حاضر نگاهی است از این دریچه به گذشته صنعت برق که توجه به آن در مقایسه با وضعیت حاضر برای خوانندگان گرامی خالی از لطف و استفاده نخواهد بود. این مطلب را خانم سایه کارآمد کارشناس مالی شرکت برق منطقه‌ای تهران با بهره‌گیری از منابع و اسناد موجود در موزه برق تهران گردآوری و تدوین کرده است.

مقدمه

در سال ۱۳۱۳ دولت وقت برای رسیدگی به مسئله برق تهران کمیسیونی را تشکیل داد. این کمیسیون پس از بررسی‌هایی به این نتیجه رسید که پایتخت به ۶۰۰۰ کیلووات برق نیاز دارد. براین اساس کارخانه‌ای با ظرفیت ۶۰۰۰ کیلووات از خارج خریداری و نصب گردید. در اوایل کار هیچ گونه استقبالی از نیروی حاصله از کارخانه مزبور نمی‌شد. اداره روشنایی برای تشویق اهالی بدون دریافت کارمزد انشعاب می‌داد و چون استقبالی از گرفتن انشعاب برق نمی‌شد برای کسانی که تقاضای اشتراک می‌کردند به طور مجانی یک کنتور جایزه داده می‌شد.

مشخصات دفاتر حساب مشترکین در سالهای ۱۳۱۳ و بعد از آن

دفاتر موجود در موزه برق تهران در مورد حساب مشترکین به صورت دستنویس و مربوط به محاسبه جریان برق مشترکین

کارخانه برق در سالهای یاد شده است که تیر صفحات آن با عبارت پ حساب کوران روشنایی کنتورهای کارخانه برق تهران شروع و در هر صفحه حساب یک شخص و یا یک سازمان و ... و یا چند حساب نگهداری می‌شده است. صفحات این دفاتر به شرح تاریخ (روز - ماه)، مقدارنمره کنتور (هکتووات - کیلووات)، اضافه قوه مصرف شده (هکتووات - کیلووات) و سرفصل جمع قیمت (دینار - ریال) جدول بندی شده است. هر مشترک از زمان دریافت کنتور به عنوان مشترک شناخته و نسبت به ثبت حساب وی اقدام می‌شده است. به عنوان مثال اولین صفحه حساب مشترک مربوط به سال ۱۳۱۳، شامل حسابهای تشکیلات نظمی کل مملکتی (اداره کل نظمی و اداره کل شهرنایی) است.

روش محاسبه قیمت برق

طبق بررسی انجام شده بعد از محاسبه و تشخیص مقدار برق مصرف شده در هر مقطع زمانی قیمت نهایی، با در نظر گرفتن قیمت هر کیلووات برق مصرفی، بدست آمده سپس ورقه‌هایی به نام ورقه تفتیش کنتورپ که شامل نام سرویس گیرنده (مشترک)، محل زندگی وی، مقدار برق مصرف شده به کیلووات و قیمت آن بوده است، ارسال می‌شد. این ورقه در حدود هر ۵۵ روز یکبار برای مشترکین فرستاده می‌شد و بهای برق مصرفی از مشترکین دریافت می‌شده است.

شایان ذکر است که اکثر مشترکین در آن تاریخ سازمانهای دولتی، تجار، کسبه و ثروتمندان بوده‌اند.

نحوه اشتراک و یا قطع اشتراک

برای مشترک شدن در اداره برق لازم بود تا متقاضی طی یک درخواست کتبی نیاز خود را به اطلاع اداره برق برساند. سپس کارخانه برق اقدامات لازم را انجام می‌داده است. در زیر نمونه‌ای از یک درخواست کتبی مربوط به سال ۱۳۱۹ ملاحظه می‌شود:

اداره برق امین‌الضرب

کارخانه برق تهران

ورقه درخواست

اینجناب محمد پیشداد تقاضا می‌کنم که از کارخانه مطابق دستور ذیل چراغ برق دایر نمایند و متعهدم قیمت را مطابق معمول کارخانه بپردازم.

محل: منزل استیجاری - خیابان ری - کوچه منوچهری

عدد چراغ که تقاضا می‌شود: ۳ عدد

تعدادی یا کنتوری: کنتوری

بتاریخ: ۷/۱/۱۳۱۹

برای قطع اشتراك نیز مراتب با يك درخواست کتبی مطرح می‌شده سپس اقدامات لازم صورت می‌گرفته است. نمونه درخواست کتبی برای قطع اشتراك در آن زمان در زیر آمده است:

اداره برق امین‌الضرب

به اطلاع می‌رساند که اینجانب محمود سلطانی ساکن ولی‌آباد کوچه سرهنگ شهرستانی خانه نامبرده را در تاریخ ۱۶/۱۲/۱۳۱۷ تخلیه نموده‌ام، بنابر این خواهشمند است مقرر فرمایند جریان برق را قطع نمایند که بعد از اسباب اختلاف و زحمتی نباشد.

امضاء

قیمت هر کیلووات برق از سال ۱۳۱۳ الی ۱۳۳۱

طبق بررسی‌های انجام شده قیمت هر کیلووات برق از سال ۱۳۱۳ تا آذر ماه سال ۱۳۱۷ معادل مبلغ ۴ قران بوده است ولی از آذر ماه سال ۱۳۱۷ محاسبه قیمت برق مصرفی برای کسانی که مصرفی بیش از حد نصاب تعیین شده داشته‌اند شامل تخفیف ۵۰٪ می‌گردیده که نمونه تقاضای آن به شرح زیر ثبت گردیده است:

اداره برق حاج امین‌الضرب

متمنی است دستور فرمایند در صورت امکان قیمت برق دواخانه عاقبت را از تاریخ ۱۷/۱۰/۱۳۱۷ از قرار هر کیلووات ۲ ریال محسوب نمایند و در غیر این صورت مستدعیست امر فرمایند سیستم را قطع نمایند. دواخانه عاقبت

طبق اطلاعات دفاتر موجود در موزه برق تهران، قیمت برق برای مشترکین طی سالهای ۱۳۱۳ تا ۱۳۳۱ به شرح زیر بوده است:

۱- قیمت برق از سال ۱۳۱۳ تا آذر ماه سال ۱۳۱۷ کیلوواتی ۴ ریال بوده است.

۲- قیمت برق در سال ۱۳۱۸ به کیلوواتی ۲ ریال کاهش پیدا کرده است.

۳- قیمت برق در سال ۱۳۱۹ به کیلوواتی ۳ ریال افزایش پیدا کرده و این قیمت تا سال ۱۳۲۱ ثابت باقی ماند.

۴- قیمت برق در سال ۱۳۲۲ به کیلوواتی ۶ ریال افزایش پیدا کرده و این قیمت تا سال ۱۳۳۱ ثابت باقی ماند.